KOKOOMUSLAISIA RATKAISUJA PITKÄIKÄISELLE SUOMELLE

Jokainen meistä tietää, millaista on olla nuori, mutta kukaan ei tiedä, millaista on olla vanhus ennen kuin on itse sitä.

Kokoomuksen eduskuntaryhmän ikäpoliittinen julkaisu

Elokuu 2026

KOKOOMUKSEN
EDUSKUNTARYHMÄ

JOHDANTO

Suomi on siirtymässä aikakauteen, jossa yhä useampi elää pitkän elämän. Samalla käsityksemme vanhuudesta on jäänyt jälkeen todellisuudesta. Vanhuudesta puhutaan usein hoivan, haurauden, palveluiden ja kasvavien kustannusten näkökulmasta, vaikka valtaosa ikääntyneistä elää aktiivista ja itsenäistä elämää omassa kodissaan.

Tässä raportissa tarkastellaan ensisijaisesti aikaa ennen ympärivuorokautisen hoivan tarvetta. Suomessa vanhuuden rajana pidetään usein 65 vuoden ikää, mutta tämän jälkeen ihmisellä voi olla edessään vuosikymmeniä aktiivista elämää. Yhä useampi suomalainen on terve, toimintakykyinen ja yhteiskuntaan osallistuva vielä pitkään eläköitymisen jälkeen.

Läpileikkaavia periaatteita ovat:

- **Vaikuttavuus ennen kaikkea.** Tärkeintä ei ole palveluiden määrä tai hallinnollinen tehokkuus, vaan ihmisten hyvinvointi, toimintakyky ja elämänlaatu.
- **Painopiste ennaltaehkäisyssä.** Ongelmien ehkäiseminen on inhimillisesti parempaa ja yhteiskunnallisesti kestävämpää kuin niiden korjaaminen jälkikäteen.
- **Ihmislähtöisyys ennen hallintolähtöisyyttä.** Palvelujärjestelmä on rakennettava ihmisten tarpeiden, ei organisaatiorakenteiden ehdoilla.
- **Pitkäikäisyys voimavarana, ei taakkana.** Ikääntyneet eivät ole vain palveluiden käyttäjiä, vaan aktiivinen osa perheitä, yhteisöjä ja suomalaista yhteiskuntaa.

Valtaosa ikääntyneistä ei käytä säännöllisiä hoivapalveluita. Suurin osa yli 75-vuotiaista asuu omassa kodissaan ilman yhteiskunnan virallista tukea. Säännöllisen kotihoidon piirissä on alle 15 prosenttia 75 vuotta täyttäneistä, ja yli 85-vuotiaista vain noin 15 prosenttia on ympärivuorokautisen hoivan piirissä. Ikääntymisestä käytävässä keskustelussa huomio kohdistuu usein näihin palveluihin, vaikka ne koskettavat vain osaa ikääntyneistä elämän viimeisinä vuosina.

Ikääntyneilläkin on tulevaisuus edessään. Liian usein tulevaisuudesta puhuttaessa ajatellaan lapsia, nuoria ja työikäisiä, vaikka myös tämän päivän ikääntyneet elävät huomisen Suomessa. Monet tällä hetkellä eläköityvät suomalaiset voivat elää pitkälle 2050-luvulle. Siksi Suomea on rakennettava myös ikääntyneiden tulevaisuutta varten. Mahdollisuus elää merkityksellistä elämää, ylläpitää toimintakykyä, osallistua yhteiskuntaan ja tehdä omia valintoja kuuluu myös vanhuuteen.

Ikääntyneiden palvelut ja hoiva eivät koske vain tämän päivän vanhuksia. Ne luovat turvallisuutta jokaiselle suomalaiselle, joka pohtii omaa tai läheistensä tulevaisuutta. Luottamus siihen, että apua saa silloin kun sitä tarvitsee, on hyvinvointiyhteiskunnan ydintä. Siksi ikääntymisestä on puhuttava rehellisesti ja ratkaisukeskeisesti. On tärkeää tunnistaa järjestelmän haasteet, mutta tarpeettomien uhkakuvien maalaaminen ei ratkaise hoivan ongelmia.

Tässä raportissa esitellään kokoomuslaisia ratkaisuja pitkäikäiselle Suomelle. Lähtökohtana on näkemys, että pitkäikäisyys on hyvinvointiyhteiskunnan onnistuminen, ei ongelma. Samalla on tunnistettava ne muutokset, joita väestön ikääntyminen tuo mukanaan, ja uudistettava yhteiskuntaa niiden mukaisesti.

Maaret Castrén, työryhmän puheenjohtaja

1. PITKÄIKÄINEN SUOMI TARVITSEE UUDEN VANHUUSKÄSITYKSEN

Suomalainen yhteiskunta tarvitsee uuden vanhuuskäsityksen. Liian usein vanhuudesta puhutaan yhtenäisenä elämänvaiheena, vaikka todellisuudessa ikääntyneiden elämäntilanteet, toimintakyky ja tarpeet vaihtelevat enemmän kuin koskaan aiemmin. Samalla eliniän pidentyminen muuttaa yhteiskuntaa perusteellisesti. Suomi ei ole enää vain ikääntyvä yhteiskunta, vaan pitkäikäinen yhteiskunta.

Suomalaisten eliniän pidentyminen on yksi hyvinvointiyhteiskunnan merkittävimmistä onnistumisista. Yhä useampi meistä elää pitkään, näkee lastenlastensa kasvavan ja voi osallistua yhteiskuntaan aktiivisesti vielä vuosikymmeniä eläköitymisen jälkeen. Siksi ikääntymistä ei pidä nähdä ensisijaisesti ongelmana tai kustannuksena, vaan mahdollisuutena ja osoituksena siitä, että suomalainen yhteiskunta on monessa suhteessa onnistunut.

Ikääntyneiden joukkoon mahtuu hyvin erilaisia elämäntilanteita, toimintakykyjä ja tarpeita. Toiset ovat aktiivisia kulttuurin suurkuluttajia, vapaaehtoistoimijoita ja lastenlastensa arjen tärkeitä tukipilareita. Toiset toimivat omaishoitajina puolisolleen tai huolehtivat vielä omista ikääntyneistä vanhemmistaan. Osa tarvitsee paljon tukea ja palveluita, osa ei juuri lainkaan.

Liian usein vanhuus näyttäytyy yhteiskunnallisessa keskustelussa ennen kaikkea sairauksina, diagnooseina ja palveluiden tarpeena. Vanhuuden liiallisesta medikalisoinnista on päästävä kohti ajattelua, jossa keskiössä ovat ihmisen toimintakyky, osallisuus ja mahdollisuudet elää hyvää elämää myös korkeassa iässä.

Tämä edellyttää myös muutosta palvelujärjestelmän ajattelussa. Pelkän palvelutarpeen arvioinnin sijaan keskiöön on nostettava toimintakyvyn arviointi ja sen ylläpitäminen. Tavoitteena ei saa olla vain palveluiden järjestäminen silloin, kun toimintakyky on jo heikentynyt, vaan toimintakyvyn tukeminen mahdollisimman pitkään.

Suomi on pitkäikäinen maa, mutta emme vielä ole pitkään terve yhteiskunta. Liian moni menettää toimintakykyään tarpeettoman varhain. Monia sairauksia, toimintakyvyn heikkenemistä ja hoivan tarvetta voidaan ehkäistä tai siirtää myöhemmäksi. Terveiden elinvuosien lisäämisen on oltava yksi suomalaisen yhteiskunnan keskeisistä tavoitteista tulevina vuosikymmeninä.

Hyvinvointiyhteiskunnan palvelulupauksen on kuitenkin oltava selkeä: jokainen saa tarvitsemansa tuen silloin, kun sitä tarvitsee. Tavoitteena on siirtää hoivan tarvetta mahdollisimman myöhäiseen vaiheeseen elämää, mutta silloin kun ympärivuorokautista hoivaa tarvitaan, sen on oltava aidosti saatavilla.

Pitkäikäisessä Suomessa myös vanhuuteen varautumisen on oltava nykyistä luontevampi osa elämänsuunnittelua. Samalla myös eläkkeelle siirtymiseen on kiinnitettävä enemmän huomiota, sillä kyse on yhdestä elämän suurista nivelvaiheista.

Kokoomuksen ratkaisut

- Helpotetaan edunvalvontavaltuutuksen, hoitotahdon ja muiden vanhuuteen varautumisen asiakirjojen laatimista. Jokaiselle tietyn iän saavuttaneelle suomalaiselle tulee tarjota selkeä tietopaketti vanhuuteen varautumisesta ja siihen liittyvistä oikeudellisista asiakirjoista. Tarkoituksena ei ole kaventaa ihmisten mahdollisuuksia päättää omista asioistaan, vaan vahvistaa niitä varmistamalla, että jokaisen tahto tunnetaan myös silloin, kun hän ei enää itse kykene sitä ilmaisemaan.
- Nostetaan yli 65-vuotiaiden rokotusohjelma Pohjoismaiselle tasolle osana vahvempaa ennaltaehkäisevää terveyspolitiikkaa. Rokotteilla voidaan ehkäistä monia ikääntyneiden hyvinvointia heikentäviä sairauksia sekä vähentää vakavien sairauksien ja niiden seurausten riskiä. Ennaltaehkäisy lisää terveitä elinvuosia ja voi tutkimusnäytön perusteella vähentää myös muistisairauksien riskitekijöitä.
- Vahvistetaan koulutuksessa ja kasvatuksessa myönteistä ikäasennetta sekä sukupolvien välistä ymmärrystä. Sukupolvien välisiä kohtaamisia voidaan lisätä sijoittamalla esimerkiksi päiväkoteja ja ikääntyneiden palveluita lähekkäin tai samoihin kokonaisuuksiin. Yhteiset arjen kohtaamiset tukevat ikääntyneiden hyvinvointia, vähentävät yksinäisyyttä sekä vahvistavat lasten vuorovaikutustaitoja ja kotimaisten kielten oppimista.
- Hyödynnetään apteekkien osaamista nykyistä laajemmin rokotuksissa ja muussa ennaltaehkäisevässä terveydenhuollossa.
- Panostetaan sairauksien hyvään hoitoon osana toimintakyvyn ylläpitämistä. Ikääntymisen ei pidä tarkoittaa sitä, että sairauksien hoidon tasosta tingitään, vaan tavoitteena tulee olla toimintakyvyn tukeminen ja hyvä elämänlaatu myös korkeassa iässä.
- Tuetaan ikääntyneiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja turvallista asumista, jotta mahdollisimman moni voi elää omannäköistä elämää mahdollisimman pitkään.

2. HYVÄ VANHUUS RAKENTUU YHTEISÖLLISYYDESTÄ

Suomalainen vanhuspolitiikka keskittyy usein sairauksiin, hoitoon ja palveluihin. Vaikka nämä ovat tärkeitä, monen ikääntyneen suurimmat haasteet eivät ole ensisijaisesti lääketieteellisiä vaan sosiaalisia. Yksinäisyys, turvattomuus, toimintakyvyn asteittainen heikkeneminen, asioiden hoitamisen vaikeutuminen sekä läheisten ja tukiverkostojen puuttuminen heikentävät monen ikääntyneen hyvinvointia enemmän kuin yksittäinen sairaus.

Näitä ongelmia ei ratkaista pelkästään lisäämällä raskaita sosiaali- ja terveyspalveluita. Tarvitsemme vahvempaa ymmärrystä siitä, että hyvä vanhuus rakentuu myös yhteisöllisyydestä, merkityksellisistä ihmissuhteista, osallisuudesta ja mahdollisuudesta olla mukana yhteiskunnassa.

Yksinäisyys on yksi merkittävimmistä ikääntyneiden hyvinvointia heikentävistä tekijöistä. Siksi yksinäisyyden tunnistamisen ja ehkäisyn tulee olla osa palveluketjuja siinä missä muidenkin hyvinvointiriskien tunnistamisen. Erityisen tärkeää on tunnistaa elämän nivelkohdat, joissa yksinäisyyden, syrjäytymisen tai toimintakyvyn heikkenemisen riski kasvaa. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi eläköityminen, puolison kuolema, muistisairauden diagnosointi tai muut suuret elämänmuutokset.

Vahva yhteiskunta ei tarkoita sitä, että kaikki ongelmat ratkaistaan julkisilla palveluilla. Vahva yhteiskunta rakentuu ihmisistä, perheistä, yhteisöistä, järjestöistä, seurakunnista, yrityksistä ja julkisista palveluista, jotka toimivat yhdessä. Julkisen vallan tehtävä on tunnistaa ihmisten tarpeet ja varmistaa, että apu löytää perille. Hyvää vanhuutta ei voida eikä pidä tuottaa vain viranomaispäätöksillä.

Kokoomuksen ratkaisut

- Kokoomus haluaa, että työn tekeminen on aina kannattavaa ja siihen kannustetaan. Tämän periaatteen tulee koskea myös niitä eläkeläisiä, jotka haluavat ja voivat työskennellä. Muutetaan vanhuuseläkkeellä tehdystä työstä kertyvän karttuman maksatusta siten, että tehty työ korottaa automaattisesti vanhuuseläkettä seuraavan kalenterivuoden jälkeen. Vanhuuseläkekarttumaa ei siis tarvitsisi hakea erikseen uudelleen.
- Muutetaan suhtautumista ikääntyviin työntekijöihin. Eläkeiän lähestyminen ei tarkoita osaamisen vanhenemista, vaan usein vuosikymmenten aikana karttunutta asiantuntemusta, jonka arvo yrityksille ja yhteiskunnalle on merkittävä. Tätä osaamista on hyödynnettävä nykyistä paremmin työelämässä, mentoroinnissa ja osaamisen siirtämisessä seuraaville sukupolville.
- Vahvistetaan gerontologisen sosiaalityön asemaa osana ikääntyneiden palvelukokonaisuutta. Varmistetaan, että geronomien ja muiden vanhustyön asiantuntijoiden osaaminen tunnistetaan nykyistä paremmin kaikilla palvelujärjestelmän tasoilla.
- Parannetaan perheettömien ja ilman läheisverkostoa elävien ikääntyneiden tunnistamista sekä varmistetaan, ettei kukaan jää yksin palvelujärjestelmän katveeseen.
- Vahvistetaan sote-järjestöjen, seurakuntien, vapaaehtoistoiminnan ja muiden yhteisöjen mahdollisuuksia tukea ikääntyneiden hyvinvointia ja osallisuutta. Kansalaisyhteiskunnan kenttää rohkeasti uudistamalla voidaan keskittyä nykyistä paremmin yhteisöjen tarjoamiseen ja muuhun ydintoimintaan.
- Tarjotaan ikääntyneiden ongelmiin oikeanlaista apua. Yksinäisyyttä ja osattomuutta ei ratkaista lääkärin vastaanotolla, vaan hyödyntämällä nykyistä paremmin sosiaalityön, yhteisötyön, järjestöjen ja vapaaehtoistoiminnan osaamista.

3. PALVELUJÄRJESTELMÄ ON RAKENNETTAVA IHMISILLE – EI ORGANISAATIOILLE

Ikääntyneen ihmisen näkökulmasta palvelujärjestelmä näyttäytyy liian usein pirstaleisena ja vaikeasti hahmotettavana kokonaisuutena. Sosiaali- ja terveyspalveluiden, ensihoidon, omaisten, järjestöjen ja yksityisten palveluiden välillä tieto ei aina kulje, vastuut jäävät epäselviksi ja palveluiden käyttäjä tai omainen joutuu toimimaan järjestelmän koordinaattorina.

Palvelujärjestelmää ei tule rakentaa organisaatioiden, hallinnollisten rajojen tai ammattiryhmien näkökulmasta. Sen lähtökohtana on oltava asiakkaan, potilaan ja palveluiden käyttäjän etu. Ihmisen ei pitäisi joutua ymmärtämään järjestelmän rakennetta saadakseen tarvitsemansa.

Ikääntyneiden palveluissa ratkaisevaa ei ole vain palveluiden määrä vaan niiden yhteensovittaminen. Sujuvat siirtymät palvelusta toiseen, toimiva tiedonkulku ja selkeä vastuunjako ovat usein yhtä tärkeitä kuin itse palvelu. Samalla palveluiden on oltava helposti ymmärrettäviä. Kukaan ei hyödy siitä, että palvelujärjestelmä on rakennettu vaikeaselkoisen hallintokielen varaan.

Palvelujärjestelmän on myös kyettävä uudistumaan nykyistä nopeammin. Suomessa kerätään jatkuvasti uutta tietoa palveluiden vaikuttavuudesta, mutta parhaat käytännöt leviävät hitaasti. Liian usein syynä on jäykkä hallintokulttuuri, jossa organisaatiorakenteet ja vanhat toimintatavat asetetaan ihmisten tarpeiden edelle. Jos jokin toimintamalli parantaa ihmisten hyvinvointia tai palveluiden vaikuttavuutta, sen käyttöönoton tulee olla nopeaa ja ketterää.

Vaikuttavuuden on oltava palvelujärjestelmän keskeinen tavoite. Tärkeintä ei ole se, kuinka monta palvelua tuotetaan, vaan se, paraneeko ihmisen toimintakyky, hyvinvointi ja elämänlaatu. Odotusajat, turha byrokratia ja ihmisten pitäminen väärissä palveluissa eivät ole säästöä, vaan kallista tehottomuutta.

Kokoomuksen ratkaisut

- Vahvistetaan omahoitaja-, omalääkäri- ja omatyöntekijä-malleja ympäri Suomen, jotta hoidon jatkuvuus paranee ja toimintakyvyn ajantasainen arviointi paranee
- Parannetaan tiedonkulkua sosiaali- ja terveyspalveluiden, ensihoidon, omaisten, järjestöjen ja muiden toimijoiden välillä tietosuoja huomioiden.
- Hyödynnetään ensihoidon osaamista nykyistä paremmin toimintakyvyn heikkenemisen ja muiden hyvinvointiriskien varhaisessa tunnistamisessa. Lisätään liikkuvia ja kotiin vietäviä palveluita.
- Puretaan tarpeetonta sääntelyä ja byrokratiaa sekä nopeutetaan vaikuttaviksi todettujen toimintamallien käyttöönottoa.
- Rakennetaan vanhustenhuollon henkilöstörakenne vastaamaan asiakkaiden palvelutarpeita. Ammattilaisten tulee keskittyä koulutustaan vastaaviin tehtäviin.
- Tunnistetaan palvelutarpeen arvioinnissa nykyistä paremmin omaisten antama tuki sekä ikääntyneen itse hankkimat palvelut. Tavoitteena ei ole siirtää vastuuta läheisille tai yksilölle, vaan muodostaa kokonaiskuva arjessa jo käytettävissä olevasta tuesta ja sen vaikutuksesta.
- Katkaistaan palvelupäätöksen ja palveluiden alkamisen välinen tyhjä aika. Varhain aloitettu kuntoutus, kotiin vietävät palvelut ja muu tuki voivat ehkäistä toimintakyvyn heikkenemistä sekä vähentää raskaampien palveluiden tarvetta myöhemmin.
- Jaksotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon maksukattoa sekä lääkekattoa nykyistä tasaisemmin, jotta kustannukset eivät muodostu esteeksi lääkkeiden tai palveluiden käytölle.
- Parannetaan ikäihmisten kotitalousvähennystä. Edistetään kotona asumista, arkea helpottavien palvelujen hankkimista ja työllisyyttä.
- Vahvistetaan palveluiden selkokielisyyttä ja palveluohjausta.

4.TEKNOLOGIAA TARVITAAN – MUTTA IHMISEN EHDOILLA

Suomi ikääntyy samaan aikaan, kun työikäisten määrä vähenee. Tämä tarkoittaa, että nykyisen palvelulupauksen ylläpitäminen ei onnistu tulevaisuudessa ilman teknologian nykyistä laajempaa hyödyntämistä. Teknologia ei kuitenkaan ole itseisarvo eikä säästöautomaatti, vaan väline parempaan palveluun, turvallisuuteen ja toimintakyvyn tukemiseen. Sen tehtävänä on sujuvoittaa palveluita ja vapauttaa ammattilaisten aikaa ihmisten kohtaamiseen.

Parhaimmillaan teknologia lisää sekä turvallisuutta että itsenäisyyttä. Ulko-ovisensori voi auttaa seuraamaan muistisairaan liikkumista, älypatja voi hälyttää poikkeavista tilanteista ja lääkerobotti voi vähentää lääkitysvirheitä. Teknologian avulla voidaan myös tunnistaa avun tarvetta aikaisemmin, ennakoida toimintakyvyn muutoksia ja tukea kotona asumista pidempään.

Teknologian käyttöönotossa on kuitenkin lähdettävä ihmisen tarpeista. Suomessa on noin 800 000 ihmistä, jotka tarvitsevat selkokieltä. Arvioiden mukaan yli 300 000 suomalaista on kokonaan ilman digitaitoja ja vähintään saman verran tarvitsee tukea digitaaliseen asiointiin. Ammattilaisten työtä tukevat järjestelmät ja asiakkaiden käyttämät palvelut ovat eri asioita, eikä kaikkia ratkaisuja tule suunnitella samoista lähtökohdista. Digitaalisten palveluiden on oltava selkeitä, saavutettavia ja ikääntyneen käyttäjän tarpeista rakennettuja.

Teknologian lisääntyessä myös digitaalisen turvallisuuden merkitys kasvaa. Ikääntyneet ovat yhä useammin erilaisten verkkohuijausten kohteena, minkä vuoksi teknologian käyttöönoton rinnalla on vahvistettava myös suojaa väärinkäytöksiä vastaan.

Kokoomuksen ratkaisut

- Yhteiskunnallinen keskustelu takaisin realismiin - teknologian idea on parantaa arjen turvallisuutta ja vapauttaa ammattilainen ihmisen kohtaamiseen.
- Tunnistetaan digitaalinen toimintakyky osaksi kokonaisvaltaista toimintakykyä. Digitaitojen arvioinnin tulee olla osa ikääntyneiden palvelutarpeen ja toimintakyvyn arviointia, jotta tarvittava tuki voidaan tarjota ajoissa ja yhdenvertaisesti.
- Hyödynnetään teknologiaa nykyistä laajemmin ikääntyneiden turvallisuuden, toimintakyvyn ja kotona asumisen tukena.
- Rakennetaan digitaaliset palvelut tukemaan myös läheisiä. Teknologian tulee helpottaa ikääntyneen arjen asioiden hoitamista riippumatta siitä, asuuko omainen samassa kaupungissa vai satojen kilometrien päässä. Liian monimutkaiset järjestelmät kuormittavat sekä ikääntyneitä että heidän läheisiään ja vievät aikaa siltä, mikä on tärkeintä: yhdessäololta ja kohtaamiselta.
- Päivitetään lainsäädäntöä tukemaan uusien teknologioiden käyttöönottoa silloin, kun ne parantavat palveluiden laatua, turvallisuutta tai vaikuttavuutta. Kankea sääntely tai hallinnollinen konservatiivisuus eivät saa tulla parempien palveluiden esteeksi.
- Hyödynnetään teknologiaa ja tekoälyä ennakoivan terveydenhuollon tukena. Digitaaliset herätteet voivat muistuttaa ikääntyneitä esimerkiksi rokotuksista, mittauksista ja kontrollikäynneistä sekä auttaa tunnistamaan terveysriskejä nykyistä aikaisemmin.

5. OMAISTEN JA OMAISHOITAJIEN ASEMA ON TUNNUSTETTAVA REHELLISESTI

Suomi nojaa valtavasti omaisten tekemään hoiva- ja huolenpitotyöhön. Päivittäinen apu, asioiden hoitaminen, lääkärikäynneillä tukeminen, yhteydenpito palveluihin ja lukemattomat muut arjen tehtävät jäävät usein näkymättömiksi, vaikka niiden merkitys on sekä ikääntyneelle ihmiselle että koko palvelujärjestelmälle suuri.

Järjestelmä ei kuitenkaan tunnista riittävästi epävirallista omaishoitoa eikä tue omaisten jaksamista riittävän ajoissa. Moni hoitava omainen kantaa vastuuta ilman virallista omaishoitajan asemaa, samalla kun palvelujärjestelmä näyttäytyy monimutkaisena, vastuut epäselvinä ja tiedonsaanti vaikeana. Omaishoitajia ja hoitavia omaisia kuormittavat myös lisääntyvä paperityö sekä epäselvät käytännöt eri toimijoiden välillä.

Suomalaiset perheet elävät myös aiempaa hajautuneemmin. Lapset, vanhemmat ja muut läheiset asuvat usein eri puolilla maata, mikä tekee arjen avun järjestämisestä entistä haastavampaa. Samalla omaisten rooli korostuu tilanteissa, joissa toimintakyky heikkenee, muistisairaus etenee tai ihminen tarvitsee saattohoitoa.

Yhä useampi suomalainen joutuu myös tilanteeseen, jossa apua tarvitseva ihminen ei ole oma vanhempi, puoliso tai lapsi, vaan esimerkiksi lapseton sukulainen, sisarus, serkku, naapuri tai ystävä. Virallista asemaa ei ole, mutta käytännössä vastuu asioiden hoitamisesta, yhteydenpidosta palveluihin ja arjen järjestelyistä kasautuu läheiselle ihmiselle. Palvelujärjestelmä tunnistaa nämä tilanteet edelleen huonosti ja olettaa usein, että joku läheinen hoitaa asiat ilman, että hänen rooliaan tai jaksamistaan huomioidaan.

Omaisten merkitys ikääntyneiden arjessa on tunnistettava nykyistä paremmin. Läheisten antama tuki on arvokasta, mutta sen tulee perustua vapaaehtoisuuteen eikä välttämättömyyteen. Kenenkään omaisen ei pitäisi joutua luopumaan työstä, toimeentulosta tai omasta elämästään siksi, ettei tarvittavia palveluita ole saatavilla. Tarvitsemme järjestelmän, joka tukee omaisia, ottaa heidät mukaan ikääntyneen toiveiden mukaisesti ja tunnistaa ajoissa tilanteet, joissa tarvitaan vahvempaa ammatillista tukea.

Kokoomuksen ratkaisut

- Vahvistetaan omaisten mahdollisuuksia saada tietoa ja osallistua läheisensä hoidon suunnitteluun silloin, kun ikääntynyt ihminen siihen suostuu.
- Parannetaan alueellista yhdenvertaisuutta ja helpotetaan omaisten tiedonsaantia riippumatta siitä, missä päin Suomea läheiset asuvat.
- Tunnistetaan nykyistä paremmin myös epäviralliset läheisverkostot ja mahdollistetaan yhteistyö niiden ihmisten kanssa, jotka käytännössä vastaavat ikääntyneen arjen tukemisesta.
- Huolehditaan siitä, ettei kukaan joudu kantamaan hoivavastuuta pelkästään siksi, että sattuu olemaan apua tarvitsevan ihmisen ainoa sukulainen tai muu yhteyshenkilö. Yhteiskunta ei voi rakentua pakko-omaisten varaan.
- Kehitetään matalan kynnyksen tukipalveluita omaisiaan hoitaville, jotta ongelmiin voidaan tarttua varhain ennen kuin tilanne kriisiytyy tai johtaa toistuviin huoli-ilmoituksiin.
- Vahvistetaan omaishoitajien tukipalveluita ja yhdenvertaistetaan niiden saatavuutta eri puolilla Suomea.
- Kehitetään omaishoidon tukea siten, että se tunnistaa nykyistä paremmin omaishoitajien työn arvon ja vahvistaa heidän taloudellista turvaansa.
- Tuetaan työn ja omaishoidon yhteensovittamista erilaisissa elämäntilanteissa.
- Selkeytetään käytäntöjä tilanteisiin, joissa omaishoito tai läheisten antama apu ei enää riitä turvaamaan ikääntyneen hyvinvointia ja turvallisuutta.